

L'exili ucraïnès en primera persona

Centenars de persones han mostrat la seva solidaritat i han acollit a casa seva famílies ucraïneses. Des de l'inici de la invasió russa, el febrer de l'any passat, més de 4.500 refugiats s'han empadronat a la demarcació.

Text > **MAR CAMPS I MORA**, periodista

Fotos > **MARTÍ NAVARRO**

Què t'emportes a la maleta quan has d'abandonar casa teva, quan fuges de la guerra, quan no saps el dia que tornaràs? Qui més qui menys s'ha preguntat algun cop què entaforaria a la bossa si s'hagués d'exiliar. Ningú ho deu tenir clar fins al dia que s'hi troba, i s'acaba emportant quatre trapaus, algunes coses innecessàries, la majoria essencials. El que és imprescindible ocupa poc: roba, cartera i diners; documents i passaport, algun amulet i

les claus de la casa. Al capdavant, poca cosa perquè tots els refugiats al principi sempre es pensen —o volen creure— que tornaran ben aviat. Aquest també ha estat el cas de les refugiades ucraïneses (i ho diem en femení perquè la majoria són dones) que han trobat refugi a les comarques gironines.

Més de vint-i-tres mil persones s'han empadronat a Catalunya, gairebé 4.500 de les quals a comarques gironines, des que va esclatar el conflicte, l'hivern del 2022. La comarca de

la Selva és la que ha rebut més ucraïnesos, quasi dos mil, seguida de les comarques empordaneses. Dos terços d'aquesta població són dones, i la majoria d'homes són menors o jubilats, ja que els adults estan obligats a quedar-s'hi per lluitar amb l'exèrcit ucraïnès. Pel que fa a la ciutat de Girona, una setantena han estat ateses per cobrir l'emergència residencial i cent seixanta han rebut suport al punt d'atenció de l'Ajuntament, segons detalla la regidora de Drets Socials, Núria Pi.

Viktor Sabanov (Krasnokutsk, 2010) va omplir la maleta de peces del seu joc preferit, el Lego. Deia que sense el Lego, no se n'aniria enlloc, però la seva mare li va dir que ni parlar-ne. En ple hivern ucraïnès, s'havien d'endur roba per abrigar-se i mantes, que feia fred i no sabien si haurien de dormir al ras. La seva família ha trobat aixopluc al mas de Can Ros d'Aiguaviva, on els han acollit Josep Maria Vall-llosera i els seus fills.

Anastasiia Posokhova (Slobojanske, 2000) tenia la bossa preparada rere la porta dies abans del 24 de febrer en què Rússia va envair Ucraïna. Perquè, abans d'una guerra, ja hi ha avisos,

>> A baix, d'esquerra a dreta, Josep Maria Vall-llosera, el petit Andrei i l'àvia, Galina Sabanova. A dalt, la Katia, en Viktor i la mare, Alona Trofymova.

amenaces, rumors, pressentiments. L'Anastasiia explica que, per aquelles dates, s'especulava que Moscou entraria al país el 16 de febrer i, com que aquell dia no va passar res, la gent es va tranquil·litzar: «Tothom sabia que passaria, però ningú s'ho acabava de creure».

El mar blau, per primer cop

La jove Anastasiia, nascuda a la regió de Khàrkiv, va despertar els seus pares la matinada del 24 de febrer: «No us preocupeu, però em sembla que ha començat la guerra». Una amiga li havia enviat un missatge per Telegram dient que havia sentit explosions prop de casa seva. Des de l'inici de l'ofensiva, la gent s'ha assabentat del que anava passant a través de xarxes socials com Instagram, TikTok, Twitter o Telegram. Els pares de l'Anastasiia no es pensaven que, finalment, la guerra esclataria: «Jo els insistia que, sobretot, s'anessin a renovar el passaport, però ells deien que Putin no seria tan burro d'embolicar-se en una guerra». I Rússia va començar l'ofensiva, però els seus pares no es van renovar el passaport i tampoc van voler marxar per cuidar les seves àvies, i perquè potser cridarien a files el seu pare. Ella, acabada de graduar en llengües romàniques, volia anar-se'n i va contactar amb un conegut coreà que vivia a Eslovàquia. I tal dit, tal fet: «Quan em vaig acomiadar de la meua família a l'estació, tenia les emocions bloquejades. No em va caure ni una llàgrima, no sentia res, però després vaig tenir febre tota la nit». Va travessar tot Ucraïna en tren, d'est a oest, fins que va arribar a la frontera amb el país veí: «Els trens anaven molt plens i no podíem portar maletes grosses. Vaig trigar tres dies a arribar, perquè Ucraïna és un país molt gran. A la nit, viatjàvem a les fosques perquè els russos no ataquessin el tren; també ens aturàvem si sonaven les sirenes». Què portava ella, a la motxilla?: «Dos pantalons, dos jersers, productes de cosmètica —nosaltres ens cuidem molt la pell—, els documents i un peluix».

Va passar cinc dies a Eslovàquia, a casa del seu amic coreà, i d'allà va volar amb la seva millor amiga fins a Barcelona. Un tren d'alta velocitat les va portar a Figueres, on les va recollir una dona francesa que les va acollir durant uns mesos a casa seva, a la

>> Classes de català per a dones ucraïneses a Sant Medir.

Selva de Mar. Es mostra agraïda cap a ella que, sense conèixer-les ni demanar res a canvi, els va oferir de tot: «Va ser valenta, ningú sap en quina situació arriba una persona que fuig de la guerra». Era la primera vegada que l'Anastasiia sortia d'Ucraïna. Ella que, temps enrere, es moria de ganes de viatjar. Però mai s'hauria imaginat que fos en aquestes circumstàncies. A la Selva de Mar s'ha trobat bé: ha treballat tot l'estiu al Bar Felip de la plaça Major i ha vist, per primera vegada, el mar blau. «El nostre mar Negre, com el seu nom indica, és d'un altre color», riu ella el dia abans d'agafar un tren cap a Madrid, on vol començar una nova vida.

La solidaritat de les famílies gironines

«Van arribar a casa l'1 d'abril i s'hi estaran el temps que faci falta», assegura Josep Maria Vall-llosera, que ha acollit al seu mas d'Aiguaviva una família formada per l'àvia, Galina Sabanova (Krasnokutsk, 1956); la seva filla, Alona Trofymova (Krasnokutsk, 1983), i els nets, Katia, Viktor i Andrei, d'entre quinze i tres anys. Com l'Anastasiia, provenen de la regió de Khàrkiv, d'un poble petit al nord-est del país, on s'han quedat l'avi, el fill i una altra neta. La Galina, a qui diuen *babusya* ('àvia' en ucraïnès), replica que també enyora el seu gat i les seves flors. A Catalunya, amb la calor, lamenta que les flors es morin. Aquí va amunt i

>> Anastasiia Posokhova ha viscut durant set mesos a la Selva de Mar.

>> Oksana Karpash i el seu fill Markus, que va néixer a l'exili, a Girona.

avall traginant els seus nets de l'escola a casa; sempre «patrup-patrup», que diu en Josep Maria. L'àvia es fa farts de cuinar, rega les flors i planta hortalisses: «Les tomateres li costen. Al seu país són més ufanoses, perquè el sol no crema tant», aclareix en Josep Maria.

Al principi, l'idioma va ser un impediment. Ara, encara que no parlen la mateixa llengua, ja se saben comunicar i un traductor del mòbil els ajuda a entendre's millor. Els nens, que van a l'escola a Aiguaviva, i la Katia, a l'institut de Vilablareix, aprenen català sense problemes. Com tantes altres refugiades, van marxar del país gràcies a la xarxa ucraïnesa que hi ha a Catalunya i gràcies a la padrina de la Katia, que fa temps que viu a Girona. Ella els ha donat un cop de mà per tramitar les targetes sanitàries i després, com remarca en Josep Maria, «tot va anar molt de pressa, aquí als pobles tot és més fàcil: el dimarts estaven empadronats i el dimecres els nens ja anaven a l'escola». Com ha passat amb la resta de refugiats, han rebut poc suport del Govern i la gran Administració. Els ajun-

taments han estat fonamentals per fer front a aquesta situació i el d'Aiguaviva hi ha aportat el seu granet de sorra donant-los menjar i la possibilitat d'anar a la piscina a l'estiu.

Es passegen pel mercat de Girona els dissabtes i recorden amb emoció el concert solidari dels famosíssims cantants ucraïnesos Dzidzio, Oleksandr Ponomaryov i Iryna Fedyshyn a l'Espai La Pineda de Sant Gregori. Els va agradar veure el Temps de Flors de Girona, però la *babusya* en va sortir amoïnada per les flors, que el segon cap de setmana ja estaven pansides. Ens mostren, pel mòbil, casa seva i els jardins frondosos i verds de la seva ciutat, on continuen plantant flors al costat de les bombes. Rememoren una altra anècdota: la del dia que en Josep Maria va aconseguir un joc de Lego per a en Viktor.

Sant Gregori, un poble acollidor

Als pobles, tot sovint, passen les realitats més transformadores. Un exemple és el que ha passat a Sant Gregori: un centenar de persones ucraïneses hi han estat de passada o s'hi han acabat quedant pel compromís de l'Ajuntament. Gairebé una desena de famílies van acollir i una setantena de dones amb els seus fills s'han pogut establir a l'antic monestir de Sant Medir de Cartellà des del març del 2022.

Les primeres famílies ucraïneses a comarques gironines van arribar, amb dos autocars i acompanyades de dues monges, a la casa de colònies del Collell, a la Garrotxa. «Elles no sabien a on anaven, es pensaven que venien per un mes, i nosaltres tampoc sabíem qui arribaria, ni que hi havia nens petits», comenten Jordi Llopart i Meritxell Serra, que gestionen el Collell i el monestir de Sant Medir. Al cap d'uns dies, van traslladar les àvies, mares i infants a aquest veïnat. Un cop aquí i amb el suport de l'alcalde, Joaquim Roca, van fer mans i mànigues per empadronar-los, tramitar-los la targeta sanitària i escolaritzar la mainada: «Ens trobàvem que hi havia gent que marxava de la guerra i persones disposades a donar ajuda, i des de l'Administració havíem de fer tot el possible». Serra relata: «Ho hem arreglat tot perquè se sentissin com a casa seva. Elles ens demanaven portar-ho tot: cuinar, rentar-se la roba, netejar la casa, perquè necessitaven ocupar-se el cap; si no, només pensen en on són els seus marits i els seus

fills». D'altra banda, Llopart afirma: «Hem rebut el suport de la gent, d'entitats i de l'Ajuntament, menys de la gran Administració. Nosaltres seguim amb l'escolarització dels nens, oferint formació a les mares i classes de català, i amb ganes que aquest col·lectiu estigui ben cuidat fins a l'última persona que marxi». Moltes dones han decidit tornar als països fronterers amb Ucraïna, bé perquè aquí no han trobat les oportunitats que esperaven, bé per estar més a prop de casa. D'altres prefereixen continuar aquí. Com l'Oksana Karpash (Ivano-Frankivsk, 1988), que era cantant i professora d'oratoría a la universitat i va venir aquí amb dues nenes petites i embarassada de set mesos. Ara bressola i passeja amb el cotxet en Markus, nascut a Catalunya i a qui el seu pare només ha vist a través d'una pantalla. Malgrat tot, moltes dubten de quina és la millor decisió enmig d'una guerra que ningú sap fins quan durarà.

L'espera més incerta

«Saps quan comença la guerra, però no saps quan acabarà», sentència l'Ahmad. L'Anastasiia expressa que en té prou amb el missatge de bon dia que la seva mare li envia cada matí des de Khàrkiv. La *babusya* passa el temps entre els fogons, acompanyant els seus nets a l'escola d'Aiguaviva, enfilant tomateres i regant les flors perquè no es marceixin abans d'hora. Les dones de Sant Medir van a classes de català i canten a la coral de Sant Gregori. Així esperen enmig de la incertesa. Qui sap quan podran tornar a casa. Qui sap on són els seus parents. Qui sap si són vius.

Si a l'Anastasiia li haguessin explicat que un dia veuria el mar blavíssim del Port de la Selva, si a la família Trofymova els haguessin dit que viurien en una casa pairal d'Aiguaviva, si les dones de Sant Medir s'haguessin imaginat que anirien a parar en aquest racó de món, tots haurien rigut: quin disbarat!; una broma de mal gust. Hi ha la idea que els refugiats sempre són els altres, que aquestes coses només passaven abans o lluny d'aquí. Ara que la guerra és a Europa, la gent ha obert les portes de casa seva i ha mostrat una solidaritat inèdita. Mentrestant, però, continuen morint persones, ofegades, intentant travessar el mar Mediterrani.

>> La comunitat de dones de Sant Medir fan torns per repartir-se les feines de la casa.

El pastisser sirianès del carrer de les Ballesteries

Europa, Catalunya, i també Girona han obert les portes, de bat a bat, a les refugiades ucraïneses. Però hi ha altres persones que fugen de conflictes armats o d'altres menes de misèries que no tenen la mateixa sort. Potser perquè, senzillament, no són europees. «No ens tracten com humans, sinó com una mercaderia», diu el sirianès Ahmad Basal (Aleppo, 1990), que va arriscar la vida per arribar a Grècia. Va trigar més de quaranta dies per arribar-hi des de Turquia, i d'allà va agafar la barca fins a Girona. Tenia clara la destinació, perquè tenia un projecte de negoci amb un seu amic que fa anys que viu a la ciutat. I va ser així que va aixecar la persiana de la pastisseria Palmira al carrer de les Ballesteries.

L'ofici li ve de família, i a l'aparador hi té tot de galetes i dolços amb gust de fruita seca, tan típics de l'Orient Mitjà. Assegura que arriar el negoci, amb la pandèmia pel mig i els temps de crisi que vivim, no és fàcil: «Com que no tinc treballadors ni despeses fixes, ho vaig trampejant. Fins ara he anat aguantant... Si no me'n surto, me'n aniré a un altre país. La meua professió, a Síria, està ben pagada, perquè està més valorada que aquí». Viu del turisme i dels restaurants: «A la botiga no vens res. Per vendre dolços has de repartir i buscar clients a fora, no en fas prou amb la

gent del barri que ve de tant en tant».

Girona, diu, és la seva ciutat preferida de Catalunya: «No m'agraden les ciutats grans com Barcelona. Puc anar sempre a peu, tot està a prop i no he d'agafar el cotxe». Tot i això, preveu anar-se'n si el negoci no va bé. Una opció és Alemanya, la destinació de tants refugiats: «Allà tens diners però no ets feliç; aquí ets feliç però no tens diners. Aquí treballes per pagar el lloguer i el menjar, sempre vas just. A Alemanya, en canvi, pots estalviar».

Fa més de deu anys que va començar la guerra de Síria i en fa uns quants que no veu els seus pares. Enyores el

teu país i la teua família?, li pregunto. Ell em respon amb poques paraules: «Soc més realista que dramàtic». De vegades, la nostàlgia, la recança, el passat ocupa massa lloc. Ocupa el lloc que sovint es necessita per tirar endavant. I és que l'Ahmad s'acaba de casar aquí, a Quart. Afirmar que, si marxa a Alemanya, només serà per una temporada, i que després tornarà a Girona. Recordo aquella frase de l'antropòloga Margaret Mead: «Casa meua és el lloc on vull tornar». Casa teua potser no és on has nascut, on has passat la major part de la vida, d'on has hagut de fugir, sinó allà on vols viure.

>> Ahmad Basal davant de la pastisseria Palmira de Girona.